

NatuurPlatform Zwolle

Secretariaat: p/a Milieuraad Zwolle, Campherbeeklaan 82A 8024 BZ Zwolle Tel: 038-3377342 e: natuurplatformzwolle@milieuraadzwolle.nl

Aan: gemeente Zwolle, t.a.v.

- de onderhandelingsdelegaties van de Zwolse politieke partijen,
- de informateur,
- de groene- en duurzaamheidswoordvoerders van de nieuwgekozen fracties

Onderwerp: Manifest Duurzaam Zwolle 2022-2026 (en 2050) / Waarmaken en waarnemen ten behoeve van Collegeprogramma 2022 – 2026

Zwolle, 17 maart 2022

Geachte mevrouw, mijnheer,

De verkiezingen zijn voorbij, een intensieve tijd. We wensen u nu veel succes bij de start van deze nieuwe raadsperiode. Met daarbij de coalitie onderhandelingen, waarvan de voorbereiding nu gaat starten.

We verwijzen naar onze eerder uitgebrachte adviezen: handreikingen t.b.v. politieke programma's (2017); Groene inbreng in omgevingsvisie (2019); Zienswijze omgevingsvisie (2020); Omgevingswetgeving, rol gemeenteraad en rol samenleving in relatie tot natuur en milieuwaarden (2022) Alsook naar onze inbreng bij thema's zoals CO2-reductie, grondstoffenplan, groene bedrijventerreinen.

Inhoudelijk zijn deze adviezen erg actueel en vragen we u deze te (blijven) benutten. Met name verwijzen wij naar het advies over de natuurwaardenkaart en over de groei van de stad. Het is essentieel dat de natuurwaarden onderdeel worden van de omgevingswaarden als instrument van de omgevingswet – zodat deze waarden juridisch zijn verankerd. Omgevingswaarden zijn bedoeld voor het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en goede omgevingskwaliteit. Natuur en biodiversiteit zijn hiervan onlosmakelijk onderdeel.

In aanvulling op bovengenoemde adviezen geven we onze input op het nieuwe collegeprogramma in de vorm van een manifest. De urgentie om daadwerkelijk voortgang te boeken is evident.

In bijgaand manifest focussen we ons daarom op het daadwerkelijk borgen van het behalen van gewenste resultaten binnen de groene en duurzame thema's.

De voorbeelden die wij aandragen zijn een concrete vertaling van thema's om mee aan de slag te gaan met onze voorgestelde nieuwe werkwijze.

We bieden aan op korte termijn met u en/of andere vertegenwoordigers van de partijen in gesprek te gaan over dit manifest en de diverse daaraan gekoppelde groene en duurzame onderwerpen. We maken graag een afspraak met u.

Met vriendelijke groet,

Natuurplatform Zwolle / Milieuraad Zwolle
Hans de Graad, voorzitter

Bijlagen (hieronder):

- *Manifest*
- *Twee voorbeelduitwerkingen, en een voorbeeld monitor.*

Manifest

Duurzaam Zwolle 2022-2026 en 2050 Waarmaken en waarnemen

Zwolle, 17 maart 2022

Het Natuurplatform Zwolle/Milieuraad heeft dit Manifest opgesteld.

Uitgaande dat:

De route naar Zwolle van Morgen is geplaveid met vele ambities (zoals verwoord in de Omgevingsvisie, begrotingsdoelstellingen en vastgesteld beleid);

De stad Zwolle (bestuur en bewoners) is geconfronteerd met 6 grote opgaven (verstedelijking, biodiversiteitsherstel, klimaatadaptatie, energietransitie, circulariteit, mobiliteit)

De genoemde ambities en opgaven elkaar versterken of tegenwerken.

Constaterend dat:

De gemeente Zwolle deelnemer is van de campagne 'Gemeenten4globalgoals';

De gemeente Zwolle aangesloten is bij het Deltaplan Biodiversiteit;

De gemeente Zwolle data benut voor het vinden van oplossingen van opgaven (digitale strategie), monitoring en evaluatie.

Roept het college en de raad daarom op:

Om vanaf nu in elk plan in een aparte paragraaf (beleidsstuk, visie, raadsvoorstel en uitvoeringsplan) de concrete (te behalen) resultaten te vermelden:

In objectieve cijfers (aantallen) en subjectieve cijfers (%), waardoor duidelijk is in welke mate dit plan bijdraagt aan de (stedelijke) ambities, doelstellingen en opgaven. Voor de volgende specifieke onderdelen:

1. Biodiversiteit – in relatie tot groen-/waterstructuren
2. CO₂ – uitstoot
3. Stikstof-depositie
4. Klimaatadaptatie
5. Circulaire economie – zero waste.

Deze feiten onderdeel te laten zijn van de vaste momenten in de beleidscyclus, en rapportages, zoals bedoeld in paragraaf 7.3 in Omgevingsvisie: Monitoring, verantwoording en evaluatie (punten 3, 4)

Overwegingen

De urgentie rond natuurherstel en duurzaamheid is enorm. Daarbij worden zowel internationale, landelijke als lokale regels en ambities omgezet in lokaal beleid. De komende Zwolse collegeonderhandelingen zijn daarvoor een belangrijk momentum. De voortgang rond dit specifieke beleid dient bewaakt te worden, concreter dan tot nu toe gebeurt.

Om te beginnen door ambities concreet en meetbaar te maken. Een goede monitoring is nodig om de ontwikkelingen en gewenste veranderingen te monitoren en te bewaken.

Tevens moeten bij alle ruimtelijke plannen van groot tot klein helder en eenduidig worden aangegeven hoe deze zich verhouden tot de gestelde ambities.

Met behulp van de (feitelijke) cijfers kunnen de keuzemogelijkheden (scenario's) worden voorgelegd aan de gemeenteraad, wat een mogelijke extra "groene winst" kan opleveren en wat dit aan extra middelen vraagt. Dit zal leiden tot het meer gefundeerd kunnen maken van keuzen waardoor beleidsdoelen beter kunnen worden bereikt en financiële middelen effectiever kunnen worden ingezet.

Het Natuurplatform Zwolle/Milieuraad heeft in 2017 handreikingen gedaan aan de politieke partijen voor hun verkiezingsprogramma's en daaropvolgend uitgebreide adviezen gegeven voor de Omgevingsvisie voor een duurzaam en groen Zwolle. De kern hieruit is samengevat:

1. Onafhankelijk onderzoek om natuurwaarden van het Zwolse grondgebied in kaart te brengen met prioritering van wat absoluut gehandhaafd moet worden. Waar nog wel discussie over mogelijk is volgt daarna.
In datzelfde onderzoek moet vraag worden beantwoord waar natuur- en biodiversiteitsherstel kan en moet plaatsvinden.
Dit onderzoek moet integraal onderdeel uitmaken van procedure rond totstandkoming van het omgevingsplan. Het had er al moeten zijn, zoals in andere steden is gedaan, met name Den Haag. Dit onderzoek dient door professionals gedaan te worden, en moet essentieel onderdeel van het planproces voor de Omgevingsvisie zijn. Hier kan meteen mee begonnen worden.
2. Een mens en milieuvriendelijk groeiscenario, gebaseerd op historische cijfers 600-700 woningen per jaar.

Daarnaast zijn er een groot aantal adviezen uitgebracht op diverse groene en duurzame deelthema's. In de praktijk komen natuur en milieu er te vaak bekaaid af. Daarom willen wij scherper meten en weten om te kunnen vaststellen dat de door de politiek vastgestelde ambities worden gerealiseerd.

Het Natuurplatform Zwolle/Milieuraad heeft van twee onderdelen een aanzet gemaakt van indicatoren waarmee geanalyseerd, gemonitord en geëvalueerd moet worden. We roepen de gemeente op deze werkwijze te hanteren met ingang van de collegeperiode 2022-2026 voor alle genoemde (5) onderdelen.

Voorkom greenwashing: mooie, veel belovende projectplannen voorleggen, waarbij de resultaten in de praktijk tegenvallen. Hiervan kunnen we recente planresultaten delen (in woord en beeld).

De afgelopen jaren zijn diverse veel belovende projectplannen aan u voorgelegd. Wij adviseren u nadrukkelijk om bij elk van die plannen uitdrukkelijk na te gaan of die 'duurzame' uitkomsten (bv, versterken groen, besparing energie, uitstoot CO₂ etc.) ook praktisch haalbaar kunnen zijn. En voorwaarden in te bouwen om resultaatverplichtingen af te kunnen dwingen eventueel na oplevering.

Tot slot ondersteunen we de oproep uit het essay "Alles van waarde verdient weerbaarheid" gericht aan burgemeesters en gemeenteraadsleden om eigenwijze en activistische mensen goed te ondersteunen en in positie te brengen t.o.v. de vaak ondoordringbare systeemwereld van de overheid (trefwoorden: verkokering, top-down plan- en beleidsvorming, dwingende routines en regels, vergaande professionalisering, repressieve tolerantie). Het essay kunt u vinden met de volgende link: [Essay-Frans-Soeterbroek.pdf](https://stadmakerscongres.nl/essay-frans-soeterbroek.pdf) (stadmakerscongres.nl).

Voorbeeld 1. Opgave biodiversiteitsherstel

Met verwijzing naar Begroting 2021 en Omgevingsvisie november 2021.

Criteria bij begrotingsdoel 6.4.2:

We zorgen dat groen één van de leidende thema's is bij stedelijke ontwikkeling, zodanig dat:

- De hoeveelheid groen niet afneemt en de groen- en recreatiestructuur wordt versterkt en verbeterd.
- De biodiversiteit toeneemt.

Biodiversiteit is de verscheidenheid in leefgebieden, soorten en genen van planten en dieren. Het vraagt veel om een complete monitoring op deze 3 niveaus de organiseren. Verscheidenheid in leefgebieden (de basis) biedt veel mogelijkheden om deze te onderscheiden naar herkenbare elementen en structuren in de buitenruimte.

In paragraaf 7.3 van de Omgevingsvisie (2021) wordt gesteld dat de kwaliteit van biodiversiteit wordt geanalyseerd en dat jaarlijks een rapportage over de ontwikkelingen van doelen en ambities te beschrijven. Wat en hoe geanalyseerd wordt staat niet vermeld. In bovengenoemde beleidstukken staan weinig concrete en te behalen resultaten benoemd.

Het Natuurplatform Zwolle stelt voor dat de gemeente Zwolle de strategie Biodiversiteit van de Europese Unie volgt alsook de petitie 'Natuurinclusief bouwen' en de Nota Ruimte 2004. Concreet houdt dit in:

- a. Dat tenminste 30% van het land als natuur wordt beschermd (zie: <https://audiovisual.ec.europa.eu/en/video/I-191439?&lg=EN>)
- b. Dat de openbare ruimte voor ten minste 30% uit groen bestaat (zie: www.petitienatuurinclusiefbouwen.nl).
- c. Dat bij de opzet van nieuwe uitleglocaties het door de praktijk ingegeven richtgetal van circa 75 vierkante meter groen per woning wordt gehanteerd (zie: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-29435-2.html>).

Het Natuurplatform Zwolle geeft een lijst met specifieke indicatoren, waarmee we de situatie vanaf 1 januari 2022 kunnen analyseren en veranderingen kunnen monitoren. We verwachten dat op basis van deze beginsituatie (o-meting van cijfers en informatie) in combinatie met de op te stellen natuurwaardenkaart concrete en haalbare doelen (per jaar) gesteld kunnen worden.

Indicatoren voor analyse, monitoring en evaluatie:

- Oppervlakte groen en water dat valt binnen de (hoofd)groenstructuren, stadsranden;
- Oppervlakte groen en water dat valt binnen de (gewenste, te verbeteren) robuuste groenblauwe structuur;
- Oppervlakte van de te onderscheiden categorieën natuurgroen, gebruiksgroen en beeldgroen.
- Buitenruimte als leefruimte voor flora en fauna – oppervlakte van te onderscheiden ecotopen, biotopen, inrichtingselementen – gelinkt aan natuurwaardenkaart.
- Bijhouden van wijzigingen als gevolg van verstedelijking, herstellen/versterken, ontwikkelingen, e.a.
- Landschapskwaliteit vertaald naar oppervlakte van (structuur)elementen, grondgebruik, e.d.

- Monitoring van specifieke soorten ten behoeve van het soortenmanagementplan.
- Meten van resultaten van natuurinclusief bouwen in type (aangebrachte) voorzieningen
- Meten van resultaten van vergroening van de openbare ruimte (data van gemeente) en van privetuinen (data www.Klimaat-effectatlas.nl)
- Aantal bomen (straat-, plantsoen), aantal nieuw, gekapt, gecompenseerd; variatie in soorten.
- Monitoring van de meerjarige aanpak van biodiversiteitsbevordering – opgesteld door gemeente Zwolle.
- Overzicht beplantingskeuze; hoeveel soorten zijn inheems in relatie tot oppervlakte.

Voorbeeld 2. Opgave reduceren CO₂ uitstoot en verkleinen energievraag, opwekken duurzame energie.

De gemeente Zwolle zet in op het behalen de afspraken in het klimaatakkoord inclusief het terugdringen van CO₂. Voor 2030 stelt men het doel ten minste 49% minder CO₂ uit te stoten ten opzichte van 1990. De Milieuraad Zwolle heeft de voortgang doorgerekend en concludeerde in een rapportage (*) aan de gemeente (november 2021), met aanbevelingen, dat de inzet versterkt moet worden om de doelstellingen na 2025 te halen. Dit begint bij juiste actuele informatievoorziening: voortdurende actualisering van de stand van zaken, met doorrekening van de juiste inzet van mogelijkheden om doelstellingen (alsnog) te halen. En voortdurende bijstelling van keuzes naar aanleiding van wat er wel en wat er niet (voldoende) blijkt te werken. Up to date informatievoorziening is momenteel onvoldoende toegankelijk. In

Indicatoren voor analyse, monitoring en evaluatie:

Volgens de afspraken in het klimaatakkoord moet in 2030, dus over 8 jaar de CO₂ uitstoot met 49% verminderd zijn ten opzichte van 1990. Het klimaatakkoord stelt daarbij verder als concreet doel dat voor 2030 20% van de woningen van het gas af is.

De Milieuraad vindt dat Zwolle in de komende collegeperiode daar voor de bebouwde omgeving een serieus begin mee maakt en daarom vóór 2027:

- Minstens 8 % van de bestaande woningen goed wordt geïsoleerd tot minimaal label A en daarbij van het gas gehaald wordt.
- Minstens 8 % van de bestaande bedrijfsgebouwen, inclusief de detailhandel, goed wordt geïsoleerd, zodat de warmtebehoefte gereduceerd wordt tot een waarde vergelijkbaar met label A
- Minstens 8% van de bestaande kantoorgebouwen goed geïsoleerd, (label A) en energieneutraal worden.
- Minstens 50 % van het bestaande maatschappelijk vastgoed goed geïsoleerd wordt (label A) en van het gas gehaald is.

- **Verduurzamen energievraag**

In 2030 moet volgens het klimaatakkoord de CO₂ uitstoot met 49 % verminderd zijn. Dat geldt dus ook voor de mobiliteit.

Voor Zwolle vinden we dat in de komende collegeperiode, dus vóór 2027, minstens de helft van die afname gerealiseerd moet zijn. Vergeleken met de uitstoot van 2017 is dat voor de mobiliteit in en rond Zwolle een afname met 60 kton tot een uitstoot van maximaal 183 kton CO₂ in 2026.

In de komende collegeperiode moet het doel zijn:

- De uitstoot van de automobilititeit terugdringen met minsten 25% door ander vormen van vervoer te faciliteren, openbare parkeergelegenheid in de centraal gelegen woonwijken terug te dringen en elektrificatie van de mobiliteit te faciliteren met centrale oplaadstations in wijken.
- De uitstoot van het vrachtverkeer met minstens 10% terug te dringen door onder meer uitsluitend elektrisch vervoer toe te staan in het centrum van de stad.
- Het faciliteren van het gebruik van duurzame brandstoffen.
- De toegenomen vraag aan elektriciteit door het vervoer duurzaam opwekken met extra uitbreiding van de productie van zon- en windenergie bovenop het RES bod.

- Opwekken duurzame energie.

Volgens het klimaatakkoord wordt de elektriciteit in 2030 voor minsten 75% duurzaam opgewekt.

Dat geldt nationaal en daarvoor is ook een lokale bijdrage nodig. Daarom moet een deel van de elektriciteitsvraag, bijvoorbeeld die voor de bebouwde omgeving en de dienstverlening zo mogelijk lokaal en op zijn minst regionaal opgewekt worden.

- Samen met de regio worden de doelstellingen voor 2030 gemonitord en zo nodig aangepast zodat voor 2027 tenminste 45% van de elektriciteit voor de bebouwde omgeving en de dienstverlening regionaal opgewekt wordt met zon en wind waarbij de gemeente Zwolle een passende bijdrage levert.

() Notitie Milieuraad Zwolle: Perspectief CO2 uitstoot en duurzame energie in gemeente Zwolle, 11 november 2021*

Voorbeeld 3. Monitor

Model (mogelijk voorbeeld) laten terugkomen in coalitieakkoord, beleidscyclus, alle ruimtelijke plannen en projecten

Duurzaamheidsmonitor

		Link naar deelindicatoren / toelichting	Link naar nadere keuzes inclusief kosten
Biodiversiteit	V / V / V	“	“
CO2uitstoot	V / V / V	“	“
Stikstof-depositie	V / V / V	“	“
Klimaatadaptatie	V / V / V	“	“
Circulaire economie	V / V / V	“	“